

Kyrkfönstret

DIN TIDNING FRÅN SVENSKA KYRKAN BODEN NR 4 2018

Porträttet:
Louise Hoffsten
Så mycket bättre var
bland det tuffaste och
roligaste jag gjort.

**Gunnarsbyns
kyrka fyller 90 år**

**Händels
Messias
ramar in
julen**

Många fina minnen för systarna

Tema: Stjärnor

De tre vise männen hade
Betlehemsstjärnan. Vilka
ledstjärnor följer du? Möt en
artist som aldrig ger upp,
inspirerande influencers
och helt vanliga
människor
som gör
något
stort.

**Julklappen är
glädjen man
får med barnen**

En riktigt fridfull helg

SOM SÅ många andra har jag under större delen av mitt hittills vuxna liv låtit advents- och jultiden försvinna bort i ett töcken av stress och måsten. Jag har städlat hela huset, pyntat det i varje vrå, bakat och gjort julgodis, skrivit julklappslistor, köpt julklappar, sprungit på luciatåg och otaliga julavslutningar, ekiperat barnen med tomtedräkter liksom finkläder och skickat massor av julkort ...

Inte för att jag själv ville, inte för att jag tyckte att det var roligt, utan för att jag trodde att det var nödvändigt – så gör man, så gör ALLA!

FÖR VARJE år som gick fick emellertid illusionen om den perfekta julen allt fler sprickor. För fem år sedan föll den så tillslut helt i bitar då jag stod inför min första jul utan min pappa som hade gått bort två månader tidigare.

När sorgen låg tung fanns det plötsligt inte ett enda måste av betydelse kring julfirandet. Jag ville bara ha min familj nära, både min man och mina barn, men även våra kvarvarande föräldrar och våra syskon med sina familjer. Då visade det sig att det inte behövdes några pepparkakor, röda gardiner, stora julbord, dyra julklappar eller porslinstomar för att det skulle bli en vacker jul. Det året infann sig julen i hjärtat istället, och det kändes så gott.

Nu tror jag att jag ser annorlunda på jultiden än tidigare. Jag älskar julblommor-

na, stjärnorna och alla ljusen, så de har en given plats i mitt hem under den här perioden. Men i övrigt handlar det mest om att unna sig att vara ledig och njuta av tiden tillsammans med familj och vänner.

Att lyssna på julmusik, strosa på julmarknad, eller dricka en kopp varm glögg efter att ha varit ute i snön ett par timmar. Det är inte alldeles enkelt att mota julstressen, men när den kommer krypande brukar jag tänka tillbaka på tidigare jular och fråga vad det är jag minns bäst från dem. Nästan alltid är svaret gemenskapen, omsorgen, FRIDEN.

*Därför önskar jag er
alla en riktigt fridfull jul!*

CAMILLA ARVIDSSON,
KOMMUNIKATÖR 0921-775 32
CAMILLA.ARVIDSSON@SVENSKAKYRKAN.SE

*”När sorgen låg tung
fanns det plötsligt inte ett
enda måste av betydelse
kring julfirandet.”*

Innehåll

- 3** Övning i juletid
- 4** Gunnarsbyns kyrka bär på många minnen
- 7** Julklappen är glädjen man får med barnen
- 8** Lucia – vitklädd med ljus i hår
- 10** **Tema: Stjärnor**
Influencern vår tids ledstjärna
Porträtt: Lousie Hoffsten
Alla vovvar är värda ett riktigt hem
- 25** Julen – en tid med relationerna i fokus
- 26** Händels Messias ramar in julen
- 28** Reflektioner över skapelsen.
- 31** Korsord
- 32** Julen – barnens högtid!?

Kyrkfönstret

Svenska kyrkan
BODEN

Redaktör: Camilla Arvidsson **Adress:** KYRKFÖNSTRET, Strandplan 25, 961 34 BODEN
Mejladress till redaktören: camilla.arvidsson@svenskakyrkan.se **Telefon:** 0921-77 532. **Fax:** 0921-77 548
Upplaga: 13 300 exemplar **Foto, förstasida:** Joakim Nordlund
Webbplats: Svenska kyrkan i Boden: svenskakyrkan.se/boden
Ansvarig utgivare: Sara Grant, sara.grant@verbum.se **Produktion:** Verbum AB **Distribution:** Posten
Tryck: Stibo Complete 2018

En del av AMOS

amos

Simon & Samuels Jul

MED EN enorm kärlek till vistradition och en flirt med jazzens lekfullhet tar Samuel Muntlin (tenor/sopransaxofon) och Simon Löfstedt (gitarr) sig an våra absoluta favoriter bland julens alla visor och carrols kl. 19.00 i Gunnarsbyns kyrka.

”Advent är väntan på Kristus: Kom Herre, kom hit i tid. Och lär oss ta hand om varandra och leva tillsammans i frid.”

UR PSALM 609

FÖLJ SVENSKA KYRKAN I BODEN PÅ

www.facebook.com/svenskakyrkaniboden

Övning i juletid

Välj en ljusstake med ljus i ditt hem som du utnämner till hoppets ljus. Tänd just detta ljus vid tillfällen då du behöver mer hopp än vanligt.

FOTO: PIXNIO

90 SVENSK
BUDSKÄLLINGS
KONTROLL

EN FLICKA ÄR FÖDD

#ENFLICKÄRFÖDD

Varje dag föds flickor in i förtryck och orättvisor. Det kan vi inte acceptera. Flickor ska aldrig nekas, kränkas, hotas, utnyttjas eller tvingas – bara för att de är flickor. Ge en gåva och ta ställning för varje människas lika värde och makt över sitt eget liv.

PG 90 01 22-3 BG 900-1223
svenskakyrkan.se/julkampanjen

Foto: Helena Galdony/Icon

**SWISHA
DIN GÅVA TILL
900 12 23
TACK!**

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance

Gunnarsbyns kyrka fyller 90 år den 9 december. Parallellt med bygdens kyrka har systrarna Thea och Lisa Nilsson levt sina liv. I dag bor de tillsammans i barndomshemmet i Överstbyn.

Gunnarsbyns kyrka bär på minnen från en hel livstid

Vi har precis kommit tillbaka till systrarna Thea och Lisa Nilssons hus i Överstbyn. Det blev ett kort besök i den kyrka där de under årens lopp har varit med om bröllop, konfirmationer, begravningar och dop. För att inte tala om alla andra kyrkohögtider. På köksbordet står ett kakfat med fem hembakade sorter och Lisa ställer fram porslinet.

– Vi har ju varit i kyrkan sedan vi föddes. Där finns många minnen, säger hon och häller upp i kopparna.

DEN 9 december är det på dagen exakt 90 år sedan kyrkan i Gunnarsbyn invigdes. Fem veckor innan föddes Lisa Nilsson.

– I det här huset växte vi upp. Det har varit ett bra liv här i byn, säger hon.

Hon berättar att det först fanns planer på

att placera kyrkan i Överstbyn. Trots att den vita mäktiga byggnaden står på en underbart vacker plats på en höjd med utsikt ned mot Råneälven hävdar ändå Lisa att den borde ha placerats i Överstbyn.

– Den är ju fin där den står och vi tycker mycket om den. Men här i byn fanns en större kyrklig tradition. De i Gunnarsbyn var liksom inte lika intresserade, säger hon.

PÅ ETT enkelt och vänligt sätt bjuder hon på nytt på de bullar och kakor som hon själv har bakat. På det sättet är det en härlig resa tillbaka i tiden där hembakat fikabröd var, mer eller mindre, obligatoriskt.

Framför oss på köksbordet ligger också en bild där systrarna Thea och Lisa är unga. De vet inte exakt hur gamla de var när fotografiet togs men Lisa som är tre år yngre än

Thea var kanske 17 år. Thea som i dag är 93 år borde då ha varit 20 år.

– Det borde nog stämma rätt bra eller vad säger du Thea, säger Lisa.

DE TVÅ systrarna har hängt med sin tid på många plan. Förutom gamla minnen sveper samtalet över barnaga, skilsmässor och kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp.

– Det är många som går isär i dag. Det känns sorgligt. Jag minns en skilsmässa när vi var unga. Då var det något anmärkningsvärt. Det förekom ju i stort sett inte. Det var något som människor verkligen pratade om, berättar 93-åriga Thea.

Hennes syster lyssnar och säger sedan:

– Samtidigt ska man veta att det nog var många som levde kvar i förhållanden där det inte var så lyckligt.

Minnen från en svunnen tid kommer när systrarnas gamla och välskötta fotoalbum öppnas.

9 december i
Gunnarsbyns kyrka
FESTMÄSSA
Sång av Gunnarsbyns
kyrkokör. Servering
med smörgåstårta.

Systrarna Thea Nilsson och
Lisa Nilsson från Överstbyn är
i dag i stort sett jämngamla
med Gunnarsbyns vackra kyr-
ka som nu fyller 90 år.

De tycker också att det är för väl att barna-
gan har försvunnit.

– Vi har aldrig blivit slagna. Men jag minns
ju en grannpojke som vi var tillsammans
med. Han sprang över en odling där han inte
fick gå. Hans pappa tog rottingen och rappa-
de honom flera gånger. Se det där glömmer
jag liksom inte. Det sitter fastetsat i mitt min-
ne. Det var hemskt att se, säger Lisa.

– Ja, det var ju lika mycket vårt fel att vi
sprang där vi sprang, säger Thea.

UNDER SIN livstid har de också fått vara med
om bilens intåg i byn.

– Det var Linus Lundborg som hade taxi.
Han var den förste i Överstbyn som skaffade
bil. Vi var som små apor runt ikring för det var
ju en stor sensation, säger Thea och skrattar.

De minns också när såväl radio som telefon
blev en naturlig del av bybornas vardag.

– Emil Engström var kanske först med att
ha telefon här i byn. Vi fick väl telefon när vi
var i tio-tolvårsåldern. Då hände det att folk
ringde och ville ha tag i någon granne eller
någon annan i byn. Då fick vi barn gå telefon-
bud till de som inte hade, säger Lisa.

De två systrarna har levt sina liv paral-
lellt med bygdens kyrka som nu fyller 90 år.
De visar bilder ur ett album från kyrkans
ungdomsverksamhet när de bland annat
sparkade tillsammans till Lassbyn i början av
40-talet.

*”Den är ju fin där den
står och vi tycker mycket
om den. Men här i byn
fanns en större kyrklig
tradition.”*

– Jag minns att det var ett härligt väder den
dagen. Och lika fint sparkföre, säger Thea och
ler vid minnet.

– Barn är inte ute på samma sätt som vi var.
Jag tror att de går miste om en hel del. Bara
en så enkel sak som att vara ute och sparka en
vacker vårvinterdag. Det kan vara riktigt fint,
säger Lisa.

DE SKA försöka besöka kyrkan i december
när den fyller år. Samtidigt finns där ett pro-
blem.

– Det är lite för dåligt ljud när man inte hör
så bra, säger Lisa.

Innan kyrkans födelsedag har hon sin egen
90-årsdag att tänka på den 2 november.

Ljudslingor vore kanske en fin 90-årspre-
sent både till dig och till kyrkan?

– Ja, tänk, det hade verkligen varit fint. För
man vill ju höra vad som sägs när man går dit.

TEXT OCH FOTO: JOAKIM NORDLUND
JOAKIM@PRESSPRO.SEN.

● Milstolpar inför byggandet

- 1891 beslöts det att skolan i Gunnarsbyn skulle få bli gudstjänstlokal och att en präst från Råneå skulle besöka Gunnarsbyn mera regelbundet.
- 1904 köps tomten in. Begravningsplats och klockstapel uppförs.
- 1905 byggs gravkapellet.
- 1908 Torben Grut utses till arkitekt för kyrkobygget.
- 1920 får Gunnarsbyn en egen präst, komminister Martin Hedlund.
- 1924 uppförs prästgården.
- 1926-28 byggs kyrkan och en ny klockstapel.
- 1928, den 9 december, invigs kyrkan.
- 1932 byggs församlingshemmet.

Källa: Häftet Gunnarsbyns kyrka med
klockstapel av Torbjörn Selberg.

Julklappen är glädjen man får med barnen

Så säger volontären Geyton Gröhn när han berättar om Rörvikskyrkans årliga julfest. Kyrkfönstret gjorde ett besök där för att få veta mer.

JULSTÄMNINGEN UTOHMUS lyser med sin frånvaro denna första tisdag i oktober, men inne i Rörvikskyrkan säger flera av de samlade att de redan längtar efter julen och den årliga julfesten. Och när de berättar om hur mycket denna tradition betyder för besökarna, så förstår man dem direkt.

Geyton Gröhn vet inte hur länge denna tradition har pågått men i sex år har han i alla fall varit tomte. En gång i veckan är det Inter-

nationellt café i Rörvikskyrkan och julfesterna är en fortsättning på dessa. Många av besökarna där har annan bakgrund än svensk och firar jul på andra sätt eller vid andra tidpunkter än den svenska julaftonen.

JULFESTEN ÄR en eftermiddagssamling som inleds med en liten andakt där julevangeliet läses, delar av det även på olika språk. Sedan fikar man och umgås. En nyhet från förra året som kommer att fortsätta även i år är knytkalaset med bakverk från olika länder. Besökarna vill gärna få ta med sig något till festen och till fikabordet kan de bidra med något de själva bakat från sitt hemland. Efteråt dansas det kring den stora julgranen och kyrkans musiker Kjell Sandberg får då hänga på sig dragspelet och leda klassiker som

Räven raskar över isen och Vi äro musikanter. Allt avslutas som sig bör med raketerna. Sedan kommer tomten.

DET BRUKAR komma cirka trettio barn och lika många vuxna till julfesten. Det krävs föransökan så att man kan ordna personliga julklappar till varje barn utifrån deras ålder. När tomten från Gruvberget kommer slår han sig ned vid granen och tar fram paketen och läser namnet på det barn som får komma fram och ta emot sina julklappar. Alla får både ett hårt och ett mjukt paket. De mjuka paketen kommer från handarbetsgruppen Flitiga fingrar i Matteuskyrkan som har stickat både strumpor och halsdukar, vilka här kommer väl till pass. Det brukar bli så många paket att de både är under granen och i tomtens säck.

När paketen delas ut sitter de andra barnen och väntar på att få sitt namn uppropat av tomten. De tittar på varandra, och lär sig namnen på sina kamrater. En struktur som behövs, säger Geyton Gröhn. Blir det kaos bland barnen smittar det av sig på de vuxna. Och när paketen har delats ut så är det dags för den lika populära fotograferingen ihop med tomten. Precis som när paketen delas ut så får de barn som vill sitta i tomtens knä. Sedan lämnar tomten julfesten.

NADIA HAR besökt julfesten fyra gånger. Hon har tre barn, Eva, Isabell och Kristof. De ser alla verkligen fram emot den stundande festen. Då får de träffa gamla bekanta, som de känner sedan tidigare feststillfällen. Nadia är från Ryssland och de tre barnen är födda i Ryssland, i Vitryssland och här i Sverige. Hon berättar att i Ryssland firar man jul först den 7 januari. På frågan vad de önskar sig i julklapp, svarar Kristof Lego men hans systrar vill hellre ha en häst, riktig eller leksaks, och en hund eller en katt, som man kan gosa med. Mammans syster har en katt med kattungar, så just katter har de stött på förut.

– Det är vi-känsla här när vi samlas, säger Geyton Gröhn. Även vuxna som inte har sina

”Även vuxna som inte har sina barn hos sig här i Sverige kommer, och då får vi stötta dem när det behövs. Man blir som en enda stor familj.”

barn hos sig här i Sverige kommer, och då får vi stötta dem när det behövs. Man blir som en enda stor familj.

PENGAR TILL julklapparna får de från Bodens diakonifond och via gåvor. Hela arbetslaget i Rörvikskyrkan är inblandat i förberedelserna. Men hjälp kan man aldrig få för mycket utav. Om du vill hjälpa till inför eller under julfesten, eller om du vill skänka en julklapp till barnen, kontakta kyrkans diakon Rickard Fjällström, 0921-775 45, rickard.fjallstrom@svenskakyrkan.se.

TEXT: JOHAN E. SKOGLUND
JOHAN.SKOGLUND@AMSA.B.ORG

”Jag vet vem tomten är!”

Kyrkfönstret har mött My, Olivia, Astrid och Tilde för att prata om julen.

MY, 9 ÅR:

Varför firar vi jul?

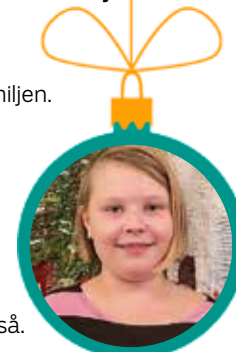
– För att få vara med familjen.

Vad ser du fram emot med julen?

– Att få träffa familjen.

Berätta om ett julminne.

– Jag önskade mig Lego. När jag skakade på ett paket förstod jag att det var Lego för det lät så.

OLIVIA, 9 ÅR:

Varför firar vi jul?

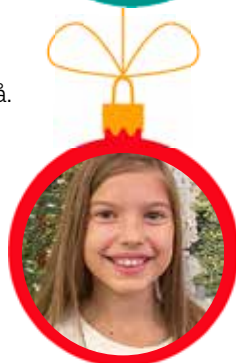
– För att Jesus föddes då.

Vad önskar du dig i julklapp?

– Jag önskar mig Lego och en hundvalp.

Berätta om ett julminne.

– Jag fick roliga bollar som man kan sätta ihop och sätta ögon på. Någon byggde en spindel. Sedan såg vi på Kalle Anka.

ASTRID, 8 ÅR:

Hur firar man jul i din familj?

– Vi brukar vara hos farmor.

Vad önskar du dig i julklapp?

– Jag vill ha en hund.

Berätta om ett julminne.

– Tomten ramlade i snön och trillade utanför huset.

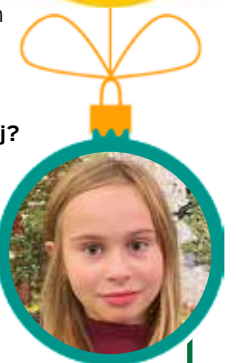
TILDE, 8 ÅR:

Hur firar man jul i din familj?

– Vi är bara familjen. Vi brukar äta mat.

Berätta om ett julminne.

– Jag önskade mig en basketboll och såg ett paket som såg ut så. Min kusin släppte paketet i golvet och det studsade.

Kommer tomten i år?

– Jag var rädd för tomten tidigare men jag är inte det nu. Jag vet vem tomten är. Jag vill dra av masken på honom och visa att jag har rätt.

Lucia

vitklädd med ljus i hår

FOTO: CHRISTINAZETTERBERG/PIXABAY

Luciafirandet i Sverige har sin bakgrund i folktro, legender och historiska fakta. Lucia kommer med ljus när det är som mörkast, hon påminner oss om vårt kristna hopp.

LUCIA ÄR EN HISTORISK PERSON som föddes i Syrakusa på Sicilien på 280-talet. Det är också historiskt belagt att hon blev martyr för sin tros skull. I det romerska samhället var det på den tiden straffbart att vara kristen. Lucia blev förmodligen dödad år 304 under kejsare Diocletianus' förföljelse av de kristna. Hon blev alltså inte äldre än 20-25 år.

LEGENDERNA OM Lucia är många och detaljerna förmodligen mer eller mindre sanningsenliga. Hon föddes i en förmögen familj. Hon var dotter till en grekisk mor och en romersk patricier. Hennes far dog emellertid när hon var fem år gammal och hon blev uppfostrad av sin mor.

Det sägs att Lucia ville bli nunna. Tillsammans med lydnad är fattigdom och kyskhet (sexuell avhållsamhet) de tre klosterlöften som den som tänker bli munk eller nunna avlägger. Lucia lär inte ha berättat för sin mamma om sin önskan att gå i kloster.

När Lucia så blev bortlovad till en man som

Santa Lucia av
konstnären Jacopo
Palma il Giovane.

inte delade hennes kristna tro blev hon utom sig. Legenderna säger att hon gav hemgiften till de fattiga och att fästmannen blev så rasande att han avslöjade att hon var kristen. Under den här tiden förföljdes och dödades kristna för sin tro.

Lucia arresterades och blev torterad men förlorade inte sin tro på Gud. Hon dömdes till

att bli glädjeflicka på bordell. Dock lyckades man inte få henne till bordellen då oxspannet hon skulle färdas med frös fast i marken och inte gick att rubba.

Man hällde då kokande olja över henne utan att hon skadades men till slut lyckades man döda henne med ett svärd. Det röda bandet som dagens Lucia har runt midjan är en symbol för hennes blodiga martyrdöd. I den katolska traditionen är hon skyddshelgon för de blinda.

DET NORDISKA luciafirandet av idag har dock inte mycket gemensamt med helgonkulten av Lucia. I Sverige var den 13 december en speciell dag långt innan seden med luciatåg kom. Lucianatten räknades som årets längsta natt enligt den julianska kalendern. Enligt folktron var den natten farlig, då var övernaturliga makter i farten. Folk höll sig vakna, och för att inte somna så åt man.

I Tyskland fanns en tradition där en flicka kläddes upp för att vara "Christkindlein", ett Jesusbarn med tända ljus i håret som föreställde en gloria. I Västsverige togs traditionen upp bland adeln, men här var det en vuxen kvinna som, klädd i vitt och med ljus i håret, kom med mat till gårdens folk medan de vakade.

Källa: Wikipedia

METROPOLIT ANTHONY BLOOMS SISTA FÖREDRAG!

Metropolit Anthony av Sourozh höll 2001–2002 en serie föredrag som nu översatts till svenska. En underbar skatt att ösa ur!

Utkommer i slutet av november.

Tel. 042–37 48 10 | www.gaudete.se

GAUDETE
FÖRLAG

KONST AV LARZ LINDQVIST

Jesusmotiv sprayade på gamla Trasmattor 6.000:-

www.passionart.se

139:-

Guds Ord varje dag 2019
... varje dag ett nytt uppmuntrande bibelord!

50kr rabatt vid köp över 400kr

Ange „amos“

TIMOTEUS
FÖRLAG
...om Bibeln

Beställ nu!

timoteus-forlag.se

0506-14313

info@timoteus-forlag.se

Guds lösningar på livets problem är lösningar som verkligen fungerar, eftersom de kommer ... just från Gud. Upplev själv Hans lösningar för t.ex. äktenskapsproblem, känslomässiga störningar, karaktärsproblem och mycket mer!

Rekommenderas varmt!

400 sidor, inbunden, 180:-

180:-

Influencern vår tids ledstjärna

Kändisar och ledare är inte längre självklara förebilder för hur vi ska se ut eller leva våra liv. När frågorna förändras behöver inte svaren komma från auktoriteter. Vi lyssnar lika gärna å vanliga människor på sociala medier. De kallas influencers.

TEXT: MATS KARLSSON ILLUSTRATION: ROBERT HILMERSSON

ANGELIQA MEJSTEDT älskar skogen. Det har hon gjort ända sedan hon var liten och gick med mormor i naturen kring Sala.

– Det som betyder mest är de där skogsstigarna som jag vandrat tusentals gånger, där jag kan varje krökning på stigen, där jag gått i alla väder med alla tankar som fått surra klart, där steg efter steg är som att komma hem. Det vill jag förmedla.

Och på den stigen är det, nu i form av Vandringsbloggen. Där ger Angeliqa tips och råd om vandringar – allt från en tur bakom knuten till långa pilgrimsvandringar i andra länder. Med åren har den utvecklats och finns nu som en community på Facebook, en bild- och filmblogg på Instagram, filmer på Youtube, i korthet på Twitter och i radioformat på poddcast. Totalt når hon 50 000 unika besökare i månaden.

COMMUNITYN PÅ Facebook med 15 000 medlemmar har ynglat av sig med bokklubb, köp och sälj för friluftskläder och utrustning. Det har bildats lokala grupper där vandrare söker tips, vänner att ge sig ut på tur med eller en livskamrat.

– För mig är det otroligt hedrande att det blivit en samlingsplats där medlemmar vågar bjuda ge sig ut med människor de inte känner. Det är det modigaste jag vet!

I stort sett vem som helst kan i dag bli en förebild. Stora skaror människor kan följa vad du skriver och visar på sociala medier, i kanaler som Facebook, Youtube, bloggar och Instagram. Om du har något att säga.

Brinner du för något och för fram det på rätt sätt kan du efter idogt arbete plötsligt ha 100 000 följare. De känner igen sig i dig och

VEM LEDER DIG?

Utan självklara auktoriteter eller heliga rättesnören, var hämtar du då riktning och inspiration? En ung människa som kommit igen efter en tragedi, en artist som vägrar ge upp eller en influencer som står upp på nätet?

FORTS ►►

”Tomma fraser och visdomsord i flott förpackning går inte längre hem, utan mer det vardagliga, även det solkade och trasiga.”

inspireras av dig; vad du skriver och berättar får betydelse för många. Du har blivit en influencer.

DET VIKTIGA är inte att materialet presenteras proffsigt eller ens snyggt, utan att du är äkta och övertygande. Tomma fraser och visdomsord i flott förpackning går inte längre hem, utan mer det vardagliga, även det solkade och trasiga. Vi vill inte tillbe lyckoprofeter och veta hur vi ska bli framgångsrika och lyckas – vi vill peppas i vardagen, få praktiska tips eller kanske förstå varför vi mår dåligt. Vi söker stöd från andra i samma sits, som vågar berätta.

Vi kan också dela ett intresse som influencern engagerar sig i, det kan vara allt mellan himmel och jord: mode, mat, politik, friluftsliv och miljö. Det kan också vara en mix, en blandning av allvar och trams. Det viktiga är din röst, att du är en kompis som andra kan följa i vardag, fest och rent av ned i svarta håll.

NÄR VI mådde dåligt i tidernas gryning vände vi oss till högre makter. När vi var villrådiga och inte visste på råd sökte vi svar i heliga skrifter, i myter och hos orakel. Svaren på våra viktigaste frågor kom från allvetande makter. Vägen bort från auktoriteter har varit lång.

De heliga skrifterna var våra enda rätt-snören innan andra medier gav oss bilder av omvärlden. Sanningarna förmedlades av lärde som präster och sedan vetenskapsmän. I början på förra seklet kom kändisar som artister och filmstjärnor in i bilden.

Efter andra världskriget trädde statsmän och politiska ledare som Mahatma Gandhi och senare Nelson Mandela fram. Religiösa förebilder som Moder Theresa och Dalai Lama inspirerade många. Delvis i deras spår trädde starka personligheter inom new age fram, inom näringslivet inspirationstalare. De talar till oss, men från en upphöjd position.

Först nu har vi, på gott och ont, fått rätt till vår egen sanning. Det medielandskap som likställt fakta med åsikter, gett oss nättroll

Engagemang, mod och äkthet, det är vad vi kräver av en förebild i dag.

och fake news, har ju även skapat influencern. Den som talar till oss från samma nivå, mitt ibland oss.

Kanske begär vi inte längre svar, vi vill mer ha någon att prata med. Men den som söker en ledstjärna ställer ungefär samma krav som på de upphöjda oraklen: engagemang, mod och äkthet. Men helst någon som också utmanar makten och invanda föreställningar, som gör det osynliga synligt.

Där hittar vi våra förebilder i dag. En Therese Lindgren, som modigt berättar om sin psykiska ohälsa och har 100 000-tals följare, en Linnéa Claeson, som tar strid mot män som trakasserar kvinnor på nätet.

En överväldigande del av alla influencers är unga tjejer som skriver för unga tjejer. De som säger det man själv skulle vilja våga säga till den som begär övergrepp eller allmänt betar sig illa mot kvinnor. De som berättar om sociala fobier, psykiska problem, mens och annat skamfyllt. De som jobbar för miljön eller bara visar sin vardag. Med mycket mera.

MÄNNEN ÄR än så länge få. Bland pojkar är fotbollsstjärnor och andra idrottshjältar – mycket förenklat förstås – fortfarande gångbara som ledstjärnor, där är det få som gett sig ut på sociala medier och pratar om till exempel psykisk ohälsa och annat känsligt.

Av de 500 medlemmarna i *Influencers of Sweden* är bara en bråkdel män. Branschorganisationen arbetar för att öka mångfalden och visa att även män, äldre och personer med annan etnisk bakgrund har något att förmedla. Med etiska regler vill man också motverka

schablonbilden av att en influencer är en kvinna under 25 som skriver om mode för att få gratis kläder.

De flesta medlemmar har egna hemsidor eller bloggar där de för fram sina budskap. Det kan handla om i stort sett vad som helst, men livsstil, resor och miljö är stora nischer. Och de har genomslag, enligt organisationens ordförande Caroline Frankesjö som är bloggande fotograf.

– Vi vet att det är framför allt många unga som lyssnar. Det går tydligt att se i vad de köper, vad de lyssnar på eller vad de tar ställning för – även om det är svårare att mäta. Äldre har ju redan bildat sin uppfattning om det mesta.

DE KANALER som medlemmarna använder för att marknadsföra sina bloggar är framför allt Facebook, Instagram och Youtube. Facebook tappar bland yngre, det blir alltmer ett medium för medelålders. Däremot använder de unga snapchat, och alla under 26 tittar på Youtube, där många influencers lägger ut filmsnuttar. Även poddar ökar, enligt färsk statistik från Internetstiftelsen som kartlägger våra nätvanor.

Influencers of Sweden arbetar aktivt för att medlemmar ska få schyssta villkor och inte skriva utan att få betalt åt företag som skänker bort saker. De som bara hyllar produkter för att de är gratis tappar snart förtroende bland följarna – och gör företagen en otjänst, framhåller Caroline Frankesjö.

– Våra medlemmar ska kunna tjäna pengar och företag ska inte få gratis publicitet. Vi tror att man kommer att se mer seriöst på branschen i framtiden.

ANGELIQA MEJSTEDT har med sitt idoga arbete, på slingriga stigar i sol och regn, nått en position där hon kan försörja sig på sitt bloggande. Hon har fått en ny umgängeskrets med trogna följare ”kringden digitala lägerelden”, men när även en bredare krets.

Nu mera är hennes största intresse ett heltidsjobb. Det finansierar hon med att leda workshops, hålla föredrag, skriva krönikor och artiklar, samarbeta med sponsorer och nätannonsörer. I våras kom boken *Vandra*.

– Mycket av det jag gör är ren service som jag aldrig kan ta betalt för, att ha så många plattformar igång är mer än ett heltidsjobb – det är en livsstil. Men i dag har jag full frihet att leva det liv jag vill, på mina villkor, ●

AKTUELLT FRÅN VOTUM FÖRLAG

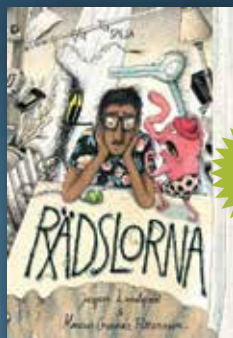

295:-

Stefan Edman & Jan Töve **Bohuskusten** Världens sjunde skönhet

Bohuskusten förr och nu är den första stora boken på fyrtio år som ger en bred skildring av denna makalösa kustrens. Stefan Edman är på sitt allra bästa berättarhumör och serverar mängder av nyttiga, spännande och roliga kunskaper på ett lättfattligt och poetiskt språk. Jan Töves måsterliga fotokonst skildrar Bohuskusten från perspektiv och vinklar du aldrig tidigare upplevt – storm och stiltje, sol och snö; människorna, kulturen, naturen.

INBUNDEN, 215x265 MM, 304 SIDOR

129:-

Jesper Lundqvist & Marcus-Gunnar Pettersson **Rädslorna**

Henrik är trött på Rädslorna. Kanske skulle det bli bättre om någon ny flyttade in hos dem? Någon som inte är Ängslig, Ilsken eller Rädd för allt. När Ordning och Reda dyker upp verkar allt lovande, men en dag ber de Henrik att göra sig av med Rädslorna. Allt blir tomt och tråkigt. Det känns inte alls bra. Ska Henrik våga göra som han själv vill och släppa in Rädslorna igen?

Rädslorna är en skruvad och samtidigt varm och tänkvärd bilderbok. Vilka är vi egentligen utan alla våra känslor?

INBUNDEN, 190x240 MM, 40 SIDOR

votum.
VOTUM & GULLERS FÖRLAG

Beställ på order@votumforlag.se
eller 054-15 16 18
Se alla böcker på www.votumforlag.se
Frakt 39:-/beställning.

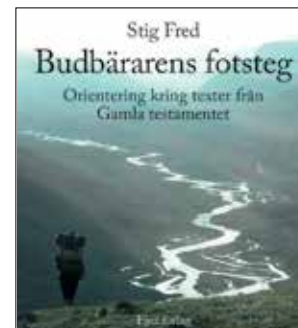

Speja Förlag

Nytt kyrkoår!

Evangeliebokens samtliga 223 GT-texter finns kommenterade i böckerna **Ett ljus på min stig** och **Budbärarens fotsteg**. Skicka e-post eller ring om du vill veta mer och för att beställa.

250 kr

150 kr

Paketpris för båda böckerna 300 kr.

e-post: fred.stig@telia.com

Telefon: 042-14 03 49 eller 070-250 59 62.

www.stigfred.se

Ren näsa, helt enkelt!

Näskannan RHINOHORN™

- fri andning
- hälsosamma bihålor
- tar bort pollen och damm
- tar bort slem
- miljövänlig

Finns även för barn
4-12 år

Beställ via butik.yogacentrum.com eller på apotea.se

YOGACENTRUM

www.yogacentrum.com

Personliga möten med omtanke

**Vätterbygden
Ankarbergs**

BEGRAVNINGSTJÄNST

www.begravningstjanst.com
tel 036-71 02 50

 Casell

BEGRAVNING
www.casellsbegravningsbyra.se
tel 036-100 600

 LINDSTRÖMS
BEGRAVNINGSBYRÅ

www.lindstromsbegravningsbyra.se
tel 036-13 70 11

En del av Klarahill

Porträtt **Louise Hoffsten**

**”Jag återska
mig själv h**

A portrait of Louise Hoffsten, a woman with light-colored hair pulled back, wearing a dark sweater over a light-colored hoodie. She is looking directly at the camera with a slight smile. The background is dark and out of focus.

Dagarna med de andra i
Så mycket bättre blev ett
fredsprojekt i det lilla,
tycker Louise, där de kunde
mötas tvärs över alla
genre- och åldersgränser.

Karriären har varit långt ifrån spikrak, Louise Hoffsten har tagit ut svängarna och trampat stigar mellan ljus och mörker, från blues till visa till pop till Mello. Ändå tycker hon att *Så mycket bättre* är bland det tuffaste hon varit med om som artist.

TEXT: MATS KARLSSON FOTO: MARCUS GUSTAFSSON

par
ela tiden”

FORTS. ►

För fem år sedan gick hon till final i Melodifestivalen med låten *Only the dead fish follow the stream*. I fjol kom plattan *Röster från mörkret*, en samling nattsvarta skillingtryck skrivna för hundra år sedan av sjuka och lytta, utstötta och marginaliserade. Louise Hoffsten har aldrig väjt för svåra karriärval.

Nu är hon aktuell i *Så mycket bättre*. Att stå framför de andra artisterna och framföra deras låtar, det var såå nervöst! Vi spelade in under en och en halv vecka, och sömn kunde man bara glömma. Det var också tufft, men vägdes upp av den goda stämningen, det var mycket kärlek och omtänksamhet, säger Louise Hoffsten.

Engagemang som *Stjärnorna på slottet*, *Så mycket bättre* och *Melodifestivalen* kan tyckas stå i skarp kontrast mot den blues och de visor som Louise Hoffsten blivit känd för. Men hon ser ingen motsättning, även om fans rynkade på näsan när hon ställde upp i Mello.

Men *Only the dead fish follow the stream* – titeln lånad från ett klotter i tunnelbanan – är ingen kompromiss, hon står helt och hållet för låten och budskapet. För Louise Hoffsten triggas av utmaningar och har aldrig gjort det lätt för sig.

Någon perfektionism har hon aldrig sökt, vare sig musikaliskt eller privat.

– Det är lönlöst att söka det perfekta i livet, det finns inte. Varför ska man jaga efter det? Tittar man på det musikaliskt är det också lönlöst. Och så har jag min ”funktionsvariation”, som det heter nu, och har vant mig vid att jobba med människor som är bra på de tekniska bitarna, så att vi kan skapa tillsammans med det som står till buds. Där hjälper min envishet.

TVÅ BÖCKER har hon skrivit, först *Blues* 1998 om hur hon drabbades av MS som 30-åring, och hur hennes man lämnade henne. För fyra år sedan kom *En näve grus*, om hur det gått sedan dess. Hon skriver om sprickorna och gruset, det som skaver i livet, om utmärkerna där hon hellre vandrar än i den breda mittfåran.

Det är bara att tugga i sig. Väljer man bara de enkla alternativen i livet så möter man aldrig sig själv på allvar.

– Jag tror att alla har sitt kors att bära i livet, det är oundvikligt. Livskontraktet innehåller svårigheter som alla ska ta sig an. Man kan inte fly, med droger eller på annat sätt, man kan inte gå sin väg, säger hon.

– Jag känner mig väldigt lyckligt lottad. Visst är det knöligt ibland, men jag försöker

LOUISE HOFFSTEN

Gör: sångerska, musiker, författare.

Född: i Linköping, den 6 september 1965.

Familj: Maken Dan Bratt och snart 15-åriga sonen Adrian.

Aktuell: Medverkar i nya säsongen av *Så mycket bättre*, och med en ny *Sverigeturné*.

ta mig fram. Men alla har det knöligt då och då. Jag är tacksam att jag lever i Sverige, den bästa av världar, där det är lätt att få hjälp. Titta på hur det ser ut i världen – hjälp!

Både i livet och musiken har Louise Hoffsten vandrat rejält slingriga stigar mellan mörker och ljus. En dag blev hon kontaktad av prästen Lars Cederlöf vid Svenska kyrkans pilgrimscenter i Vadstena, som undrade om hon ville komma dit och prata och sjunga.

– Han hade läst om att jag har en egen kyrka i ett hörn av trädgården. Egentligen är det en friggebod, men där kan jag sitta och tänka och skriva.

FRÅGAN ÖVERRUMPLADE henne. Även om Louise Hoffsten är skeptisk till strukturer som kyrkan och religion så fanns något lockande. Efter viss tvekan tackade hon ja, och det ångrar hon inte i dag. Det blev dagar av

långa samtal och mycket skratt, hon glömde helt bort att spela.

Efter dagarna fortsatte de ha kontakt och Lars Cederlöf blev en god vän. Av honom fick hon armbandet Frälsarkransen, som skapats av Martin Lönnebo och har pärlor i olika färg, form och storlek. Det finns Gudspärlan, kärlekspärlor, en sorgepärla med flera, som ska inspirera till bön och eftertanke.

Men det var något fel med det hon fick. Det fanns två blå pärlor i stället för en, upptäckte hon. Bluespärlan!

Lars Cederlöf undrade också om hon inte är en pilgrim i själ och hjärta.

– Ja, kanske är jag en sökande människa men det är med andlighet är svårt. Vad är det? För mig är det något andligt att vara artist också, det är ett sökande.

ATT UMGÅS med de andra artisterna i *Så mycket bättre* tycker hon var ett bra exempel. De knöt starka band med varann under de tio dagar inspelningarna pågick, över ålders- och genregrensarna, med stor ödmjukhet.

”Ja, kanske är jag en sökande människa men det är med andlighet är svårt. Vad är det? För mig är det något andligt att vara artist också, det är ett sökande.”

visor. Men då skrek en av nunnorna: ”No, Louise! We wanna hear the blues!”

I samband med *Så mycket bättre* ger sig Louise Hoffsten ut på turné igen. Det är inte ett självklart val, eftersom hennes sjukdom kan sätta käppar i hjulet. Men hon vill bara ställa in i yttersta nödfall. Publiken får ta henne som hon är, resonerar hon.

Med åren har hon blivit både långsammare och känsligare, medan musikbranschen blivit både snabbare och hårdare, skrev hon i *En näve grus*.

– Men jag kämpar på i min takt. Saker förändras, jag är över 50 och känner inga behov av att söka det jag gjorde när jag var 20. Ingen förväntar sig längre något, och det är jätte-skönt!

Hennes drivkrafter har skiftat genom åren och viktigast nu är familjen – maken Dan Bratt och snart 15-årige sonen Adrian. Ett viktigt mål är också att kunna fortsätta sjunga. Något annat har hon inte, ingen annan utbildning. Det är också ett skäl till att hon med åren blivit bredare som artist, och inte hållit sig bara till den älskade bluesen.

HENNES FAR och främsta förebild, jazzmusikern Gunnar Hoffsten, rådde henne att inte lägga alla ägg i samma korg, utan skaffa sig en bredd.

– Det är tack vare det jag har överlevt. Jag återskapar mig själv hela tiden, på olika sätt, med de få redskap jag har.

En annan drivkraft är att hålla sig vid liv. Det kan låta drastiskt, men med sjukdomen följer tunga depressionsperioder och självmordsfrekvensen bland MS-sjuka är hög.

– Det är också ett val, men jag vill leva. Jag tycker om livet! Man får göra det bästa av det. Jag har en familj, ett ansvar. Har man satt barn till världen har man det, jag vill inte vara en mamma som sviker. Men jag är inte unik på något vis, alla har sitt att kämpa med.

Att sjukdomen får sådan plats i medierna

● Den blå pärlan

Radbandet Frälsarkransen skapades av den förre biskopen Martin Lönnebo. Den blå pärlan, som Louise Hoffsten hade en extra av på sitt armband, är kallas för Bekymmerslöshetspärlan.

”Vi sveper in oss i bekymmerslöshetens blå kappa, tunn som ljuset, stark som kärleken.

Våra ögon speglar lek och äventyr, vi är barn av jorden och himlen”, skriver Martin Lönnebo.

Bekymmerslöshet och blues kan tyckas motsäga varandra, men kanske säger de två blå pärlorna intill varandra något om vikten av att släppa fram båda.

kan vara tungt, men det är också något Louise Hoffsten själv valt och tar konsekvenserna av. När hon blev sjuk för över 25 år sedan var medvetenheten låg och det fanns inga mediciner. Det pratades mycket om aids, men ingen visste något om MS. Louise valde därför att gå ut och berätta i tv.

– Det skulle inte gå att mörka, det skulle ju komma ut ändå förr eller senare. Det är klart att jag utnyttjade mitt kändisskap. Jag hade möjligheten att kunna berätta och påverka situationen för alla med sjukdomen, berättar hon.

– Det finns stunder när jag ångrar det, att jag i första hand inte längre är artisten Louise utan sjuka Louise. Det har ett pris, men människor är tacksamma att det finns någon som pratar om det.

Att det skulle finnas någon outgrundlig mening med att hon drabbats, som en del kring henne sagt, reagerar Louise kraftigt emot. Det finns ingen mening med lidande och olycka, men däremot kan man själv skapa mening genom att gå ut och berätta, menar hon. På så vis kan hon bidra till ökad medvetenhet och forskning som hjälper andra.

SJUKDOMEN DRABBAR hjärnan och centrala nervsystemet. Den är kronisk och degenerativ, nedbrytande. Även om den inte kan botas har det under åren kommit fram bromsmediciner, som Louise tar. Hon framhåller gång på gång den svenska vården och all den bästa hjälp man kan få, som gör det möjligt för henne att leva ett så normalt liv som möjligt.

– Man är inte bara en diagnos, man är inte mindre värd utan alla är värdefulla. Jag ser inte mig själv som sjuk, utan försöker se mig själv som väldigt frisk. Det slog mig när vi gjorde *Så mycket bättre*: ”Hjälp! Alla har sin diagnos”. *

Ett fredsprojekt i det lilla som gjorde världen en smula bättre, tycker Louise Hoffsten. Att musiken förenar.

Tidigare har hon varit med i *Stjärnorna på slottet*, där också en artist i taget står i centrum och det kan bli ganska självutlämnande. Glädje och tårar om vartannat, som under de omtumlande dagarna i Vadstena.

Men det var inte första gången hon försökte sig på en sorts andlig retreat. Många år efter att hon blivit sjuk kontaktades hon av en gammal kärlek. Han hade farit till Israel, där hans syster blivit nunna i ett kloster. Louise nappade, och det blev fina dagar med både skratt och djupa samtal med nunnorna, även om Louise aldrig seriöst övervägde att stanna.

– Jag frågade henne, syster Maria, om inte jag kunde bli med i kören, men hon genomskådade mig direkt. Hon förstod att den här tjejen aldrig kommer att gå i kloster, skrattar Louise.

– De andra nunnorna bad mig sjunga och jag försökte komma på något som passade i ett kloster. Till sist blev det några snälla folk-

Oni var knappt kontaktbar när han först kom till Hundstallet. Nu vågar han lita på både människor och andra hundar igen.

”När man ser hur människa och hund verkligen klickar blir man så himla glad och varm i hela kroppen.”

● Hundstallet

Hundstallet tar emot, vårdar och omplacerar hundar som varit illa eller saknar hem. Hundstallet Skåne drivs av den ideella föreningen *Hundstallet – Svenska Hundskyddsföreningen* i Åkeshov i Stockholm, som sedan starten för över hundra år sedan har tagit emot tiotusentals hundar och hjälpt dem att hitta nya hem.

Skåne är den första filialen, men långtgående planer finns för att även öppna ett stall i Göteborg.

Svenska hundskyddsföreningen är en ideell organisation, beroende av ekonomiska bidrag och annan volontärhjälp. Gå in på www.hundstallet.se för att se hur du kan hjälpa till.

Alla vovvar är värda ett riktigt hem

Alldeles för många hundar far illa, lämnas vind för våg eller står utan hem när en sjuk eller gammal ägare inte längre kan ta hand om dem. Hos Hundstallet får fler och fler omplaceringshundar få en andra chans. Fler och fler människor ser också värdet i att adoptera en omplacerad hund till ett riktigt hem och ofta också ett helt nytt liv.

VINDEN ÄR hård. Men de två kompisarna Easy och Oni bryr sig inte det minsta. De är på väg till den inhägnade rastplatsen.

– De här två har blivit riktiga bästisar, det är fantastiskt att se dem tillsammans, säger hundskötaren Alexandra Bojsen.

När Easy kom till stallet för fem månader sedan var han knappt kontaktbar. Han hade levt instängd i olika rastgårdar i flera år, släpptes aldrig ut på promenader och var till slut så apatisk att han ofta bara satt och stirrade in i gallret. Nu bor han i en box intill kompiserna Oni, som en av åtta hundar som stallet för tillfället har hand om. Fem bor här i stallängan, två är hemma på prov hos eventuella nya ägare, en är placerad i ett jourhem.

– Målet är att hitta nya hem till dem alla. Och att hitta rätt person till rätt hund, säger Alexandra Bojsen.

HUNDSTALLET SKÅNE drivs av den ideella föreningen Hundstallet – Svenska Hundskyddsföreningen i Stockholm. Sedan starten har 15 hundar kommit hit och fem av dem har hunnit flytta till nya permanenta hem. I nyrenoverade lokaler, en stallänga som delas med föreningen Djurens vänner, ryms nu nio rejäla boxar med rastgårdar och en extra box för tikar med valpar eller för den som är sjuk.

– Vi gör allt för att de ska ha det bra här och få så mycket uppmärksamhet som bara är möjligt, säger Alexandra Bojsen.

Tre ordentliga promenader om dagen, mat, lek och gos. Boxarna rengörs, filtarna och mattorna tvättas. Klorna klipps, pälsarna duschas och veterinären ser till att de är friska. Dagarna går i ett för de fem anställda

och de viktiga volontärer som regelbundet kommer hit och hjälper till. Det är inget glidarjobb, men det bästa tänkbara, säger Alexandra Bojsen. Tidigare jobbade hon som djurskyddsinspektör på Länsstyrelsen och hon är både utbildad hundinstruktör och hundproblemsutredare.

– Men att jobba med omplaceringshundar har länge varit min dröm. Jag älskar mitt jobb, säger hon.

På sikt hoppas hon och kollegerna kunna ta emot bortsprungna hundar och hundar som polisen behövt omhändertaga för att de vanvårdats eller anses samhällsfarliga. Men än så länge är alla hundarna i stallet privata omplaceringar, där ägaren eller någon närstående själv hört av sig.

– Det har handlat om dödsfall, om separationer eller att det kommit in barn i familjen. Och om levnadsförhållanden, att ägaren blivit bostadslös, säger Carolin Lenart, som är utbildad djurvårdare.

PÅ GRINDEN till boxarna är lappar uppsatta som talar om ifall det är fritt fram att gå in, också för volontärerna.

– Vissa kan vara otrygga i början. Innan vi lärt känna hunden är det bara personalen som går in till dem, säger Alexandra Bojsen.

Alla hundar är olika, med egna erfarenheter i bagaget. Blandraserna Tindra och Stjärna delar box och är oskiljaktiga. Små, busiga och gosiga, men osäkra. Amstaffen Castro tycker om alla människor, medan Emil – en stor, vit amstaffblandning – gärna vill umgås, men inte gillar att vem som helst kommer in i hans box.

– Han har varit här länge. Det är svårare att hitta nya hem till en amstaff, vet vi av erfarenhet. Precis som med Easy skär det i mitt hjärta att han fortfarande är kvar här efter så många månader, säger Alexandra.

En av hennes arbetsuppgifter är att träna de nyinflyttade vännerna.

Något som kräver tid, och tålmod.

– Många är inte särskilt kontaktsökande i början. Promenad, tycker de, är att släpa runt på människan.

Men ingen hund är för gammal för att lära och lära om, betonar hon.

– Vi hade en hund som var rädd för män. Nu är hon så nöjd med livet – hos en äldre herre.

ALEXANDRA BOJSEN har följt upp de omplaceringar som Skånestallet hittills har gjort. Och de verkar ha gått bra, allihop.

– När man ser hur människa och hund verkligen klickar blir man så himla glad och varm i hela kroppen.

Ute på rastplatsen har Oni och Easy rullat runt, lekbitits och jagat varandra kors och tvärs. Det är dags för dem att gå in och låta de andra hundarna få busa och nosa på alla spännande dofter vinden för med sig.

– Easy drog som en tok när han kom. Nu kan man gå med kopplet runt ett enda finger utan bekymmer.

Alexandra tittar stolt på de lekande hundarna.

– De är verkligen värda att få ett riktigt bra hem. Det är de alla.

HANNA WELIN

EN DAG I HUNDSTALLET

7-9: Alla hundarna får komma ut på varsin kortare morgonpromenad, de som får vänta på sin tur släpps ut på sin rastgård så länge. Alla får ett mål mat. Boxarna rengörs, mattor och filtar tvättas.

9-12: Promenad med varje hund på minst en halvtimme.

13-16: Promenad med varje hund på minst en halvtimme.

17: Andra målet mat.

18-21: Dagens sista promenad. De hundar som går utförst får komma ut på en sista kvällskiss innan lampan släcks för kvällen.

Hela dagen: Gos, lek och träning. Tvätt, kloklipp och pälsvård. Träffar med eventuella intressenter, veterinärbesök, volontärutbildningar och administration.

Christoffer Lindhe vaknade upp till beskedet att båda hans ben och ena armen var borta. Han var 17 år – men vägrade knäckas. Två år efter olyckan simmade han i Paralympics. Idag är han småbarnsförälder och har utvecklat en fotprotes som gett både honom och hundratals andra ett friare liv.

Olyckan väckte tävlingsinstinkten

EN SMÅKYLIG julnatt, 2006. Christoffer Lindhe och hans kompisar hängde på en bilutställning i Varberg. Christoffer, som vaknat tidigt, ville gå och lägga sig före de andra. På väg tillbaka till tältplatsen la han märke till tre killar som tycktes följa efter honom. Han tog vägen över järnvägsspåret och ökade takten.

En timme senare ligger Christoffer raklång över spåret. Pannbenet är spräckt, troligen har han snubblat och slagit huvudet i rälsen. Lokföraren hinner inte bromsa. Benen kapas direkt, vänster arm när kläderna fastnar i hjulen.

Det kunde ha varit slutet. Statistiskt borde det också ha varit det. När tre kroppspulsådror är av förblöder du snabbt.

– Det känns fortfarande överkligt att tänka på. En av läkarna sa att det är en procentchans att överleva under de här omständigheterna, säger Christoffer Lindhe.

MEN PROGNOSEr och sannolikhet har bara haft bäring på ett enda sätt för Christoffer: som faktorer att motbevisa.

Det är bråda dagar. Christoffer Lindhe har lämnat sin nyförlösta sambo, sin två veckor gamla dotter och tvååringen hemma i Halmstad, för en protesmässa i Köpenhamn.

Han är klädd i skjorta och shorts. Långbyxor är bökiga att dra på, men framförallt döljer de proteserna. Och varför skulle han inte vilja visa dem?

– Det är bättre att låta alla se varför jag halftar. Då ger de mig också mer space så jag slipper riskera att någon råkar stöta till mig.

Nu sicksackar han mellan föreläsningar, kundmöten och montern där han visar proteserna från egna företaget Lindhe Xtends.

– För mig är det viktiga att efterlikna människokänseln, och det gör den här foten på ett

helt annat sätt än andra, säger han och tar upp ett provexemplar ur kartongen.

Christoffers egen frustration över stela och oböjliga protesfötter tog honom hit. Redan under utbildningen till civilingenjör började han jobba med att ta fram material och tekniker för större flexibilitet och böjlighet i sidled, som gjorde det möjligt att balansera på ojämn mark. 2015 blev prototypen godkänd och sedan dess har hundratals proteser sålts både i och utanför Europa.

– Mitt mål är att se till att alla får chans att testa dem. Du ska inte behöva leva med begränsningar som du inte hade behövt ha.

NÄR 17-ÅRIGE Christoffer verkligen förstod vad som hade hänt, att hans ben var kapade över låren och armen en bit nedanför axeln, såg han sig själv som ett kolli. Han kunde inte ens rulla över på sidan i sjukhussängen. Det fanns inget annat än smärta och förlorade drömmar – och brutala begränsningar

Hoppet kom genom en film om amerikanen Cameron Clapp som varit med om en nästan identisk tågolycka och nu både kunde gå, springa och åka skidor med sina proteser. Kanske fanns det trots allt fortfarande ett liv där ute?

– Min tävlingsinstinkt vaknade. Kunde han så kunde jag.

”Kroppen visste direkt hur den skulle kompensera. En kille som var där sa på skämt ’Det blir Paralympics nästa för dig’”.

Mot slutet av den halvårslånga rehabiliteringen fick Christoffer, som tävlingssimmar på elitnivå, hoppa i sjukhusbassängen. Än i dag kan han inte förklara hur, men redan under det där första doppet behärskade han de fyra simsätten. Han var i sitt rätta element.

– Kroppen visste direkt hur den skulle kompensera. En kille som var där sa på skämt ”Det blir Paralympics nästa för dig.”

Det var förstås omöjligt. Just därför bestämde han sig. Två år efter olyckan tävlade Christoffer Lindhe i OS i Peking.

– Det här var startskottet för min ”det går”-inställning. Så länge jag tror på det så går det.

CHRISTOFFER HAR en klar blick, rösten är mjuk och leendet stort. Han utstrålar den framgångssaga han berättar om. Den verkliga historien rymmer förstås också smärta, hinder och ständig motvind. Men för Christoffer betyder motgångar problem som måste lösas.

– Egentligen har det varit tufft hela tiden. Men det som verkligen betyder något är hur du hanterar det, en insikt jag hade med mig från idrotten. Inte ens när det var jättejobbigt gav jag mig, och det gjorde ju att jag blev bra. Jag fortsätter helt enkelt tills jag löser problemet.

Kanske har kampviljan och den mentala inställningen också med Christoffers pappa att göra. Han genomgick en hjärttransplantation när Christoffer var sju.

– Jag såg tidigt hur pappa fick kämpa. Han klagade aldrig utan var den som bet ihop och körde. Självr är jag dessutom mer positivt lagd än vad han är. Jag är optimist ända in i själen.

Men ensam är sällan stark, hur driven och optimistisk man än är. Vännerna vek aldrig från 17-åringens sida. Dåvarande flickvännen var en stor trygghet, liksom kompisgänget hemma i Ulricehamn. Det spelade ingen roll vad de hade i kikaren, Christoffer skulle med. Var helgens fest på tredje våningen utan hiss, då bar de helt enkelt upp honom i rullstolen.

Han borde inte ha kunnat överleva. Och det borde ha varit omöjligt att lyckas ta sig till OS i Peking. Men för Christoffer Lindhe är motgångar bara problem som måste lösas.

FOTO: JOI GRINDE

– Jag tror inte att de förstod hur avgörande de var för mig. Än i dag är de mina närmsta vänner.

Att han bodde i en liten stad spelade roll, menar han. Så gott som alla i samma ålder kände varandra och när han kom tillbaka till gymnasiet i rullstol visste de också varför.

– För mig var det jätteviktigt att människor kände till vad som hänt. Att jag var som de, jag hade bara råkat ut för en olycka.

MEN MÅNGA i skolan var osäkra på hur de skulle bemöta honom.

– Kort före min olycka gick en av mina kompisars pappa bort i cancer. Jag påminde mig om hur jag själv var då, att jag inte heller visste vad jag skulle säga.

Christoffer gjorde upp en strategi: Han

skulle ta initiativet. Det fungerade. Efter en vecka släppte den stela stämningen och folk vågade prata med honom igen.

– Det var väldigt skönt för mig, en trygghet jag sedan hade i ryggen. Utifrån den kunde jag växa och vara den här öppna killen.

IDAG har Lindhe Xtend fem anställda. Christoffer kör bil och flyger till möten, och tack vare proteserna går det att promenera i skogen med familjen. Med en specialdesignad och mjukstoppad arm kan han byta blöjor på sina döttrar. Men även för honom är det svårt att hitta lösningar på allt. Det är småsaker som ställer till det, som när dottern skriker efter nappen, när han själv krupit till sängs utan sina proteser.

– Det tar tjugo minuter att ta på sig dem

Allt måste ligga nära så att jag kan nå det med högerarmen. Jag får mycket hjälp av min sambo för att det ska fungera.

MARTINA OCH Christoffer träffades på Ulricehamns enda nattklubb ett år efter olyckan. Sedan dess har de stått vid varandras sida.

– Jag klarar mig inte helt själv, särskilt inte utomhus. Nedförsbackar är särskilt svåra. Men jag har både Martina och en grupp andra personer som hjälper mig, så där obemärkt att jag knappt ens märker det.

Bitterheten har aldrig getts chans att gripa tag. Men han minns det destruktiva ältandet den första tiden innan han såg filmen.

– Det som Cameron Clapp betydde för mig hoppas jag nu kunna betyda för andra.

HANNA WELIN

JENSEN & STOLTZ
BEGRAVNINGSBYRÅ
VACKRA AVSKED

*"Vi arrangerar inte begravningar,
vi skapar vackra avsked"*

www.jensenstoltz.se

042 - 13 09 88
Jour dygnet runt

VACKRA SJALAR TILL DIG & KÖREN

Sjalar i regnbågens alla färger av fina naturmaterial

Vi har Sveriges största sortiment av kvalitetssjalar!

Besök vår webbutik!

Snabba Leveranser

www.sjalbutiken.se

0739-53 34 38

*Många härliga pepparkaksbak
önskar vi dig och dina nära!*

formina.se - Sveriges roligaste pepparkaksformar fr 14 kr/st

Ge hopp till kyrkan i Syrien

*"När vi ger bröd till någon
är Kristi kärlek skrivet på det."*

GHASSAN, KYRKOLEDARE, SYRIEN

BG 900-3054 Swish 900 30 54
Märk din julgåva: "Hopp18A"

OpenDoors

I tjänst för världens förföljda kristna

**Patientavgift 200 kr,
frikort gäller.**

Alla patienter är välkomna
oavsett var du är listad.

**DOKTOR SPANGSBERGS
MOTTAGNING**

Roskildegatan 4.
252 21 Helsingborg
www.spangsberg.se

Allmänläkare, Privatläkare

042-12 40 90

Telefontid måndag till fredag 08.00-13:00
samt måndag, tisdag och torsdag 14:00-16:00.

DROP IN 8.00-10.00

www.spangsberg.se

- Vi har god samverkan med privata och offentliga specialister.
- Naturligtvis har vi modern utrustning såsom ultraljud, EKG, provtagningsanalys och vi utför vaccinationer.
- Läkarintyg utfärdas till körkort/trafikkort, sjöfartsintyg/manilaintyg och försäkringar.

”Det känns i hjärtat att få ett kvitto”

Patrik Filipsson är diakon i Köpings pastorat, som ligger i Västerås stift. Här jobbar han med barn och unga, trots att han själv aldrig var i kyrkan som liten.

Vad gör du på jobbet?

– Jag är enhetschef för barn, ungdom och diakoni i pastoratet. Så det blir en hel del personalärenden och verksamhetsfrågor. Dessutom är jag diakon med inriktning på barn, ungdom och krishantering. Jag jobbar mycket på högstadieskolorna och gymnasiet. Där har jag både det jag kallar för ”drälliverksamhet” och stödsamtal och så jobbar jag med ART, aggression replacement training. I församlingen jobbar jag med konfirmationer och kyrkans LAN, som är en del av ungdomsverksamheten.

Hur blev du diakon?

– Jag kommer inte från en kyrklig familj eller

så och hade inte alls tankar på att bli diakon. Jag gick naturteknisk linje på gymnasiet. Men jag började hänga i kyrkan efter konfirmationen. Jag, som var van vid en ganska hård miljö, tyckte om sättet man var mot varandra. Jag gick jag Svenska kyrkans grundkurs och då fick jag inblick i vad en diakon gör och tänkte: det är jag! Nu har jag varit diakon i 18 år.

Vad är roligast?

– Att jag känner att jag gör skillnad. Mest till min rätt kommer jag i krisarbete. Jag har utbildat mig mycket i krispsykologi. Det är så mycket här och nu. Varje ord och varje gest vägs på guldvåg. Man måste vara totalt närvarande och lyhörd.

Vad är svårast?

– När barn och ungdomar får illa. Det kan handla om övergrepp eller mobbing. När jag möter det gör det ont i mig. För att klara det har jag med åren utvecklat ett slags tillstånd som jag går in i. Mina närmaste kan märka när

jag gått in i den rollen. Det är en överlevnadsstrategi för mig. Jag har alltid diakonskjorta på mig, den är som en slags rustning i de lägena. Och det blir tydligt varför jag är där.

Finns det nåt ögonblick i jobbet du aldrig kommer glömma?

– Mitt jobb är ju inte som att bygga ett hus eller så, jag vet inte i skeendet om det jag gör faktiskt gör skillnad. Men efter en tid kan jag ibland få ett kvitto. Nån säger till mig att om jag inte hade gjort det jag gjorde för dem skulle de inte ha orkat fortsätta. Och det känns i hjärtat.

För 18 år sedan drog jag igång en ungdomsfestival här i Köping. De vuxna hade nåt som kallades för grisfesten, med öltält och sånt, men barn och unga hade ingen plats där. Så vi startade en barn- och ungdomsfestival. Den lever vidare och varje år har den 15-20 000 besökare. Den är jag väldigt stolt över.

HANNA WALLSTEN

Finnåkers kursgård

som hemma fast bättre

LÄGER, MÖTEN, VILA OCH MÅLTID

tel. 0581-62 60 00 • e-post:info@finnaker.se • www.finnaker.se

FOTO: PHERE

JULEN

en tid med relationerna i fokus

Advent och jul. För många är det nu vi ska leva upp som familjer och släkter. Det är nu vi ska visa för oss själva och andra hur bra vi har det. Allt för att få den där julen som vi har som vårt ideal. Men så var det inte för Maria och Josef. De var tvungna att ge sig ut i det okända för att skattskrivna sig i en stad där de inte hörde hemma, och där de saknade relationer som kunde underlätta för dem.

RELATIONER ÄR nog bland det viktigaste vi har som människor. Relationer till dem inom familjen, till dem vi älskar, till arbetskamrater, och till vänner. Vi har relationer till dem vi måste eller vill ha relationer till, och sedan har vi relationer som vi egentligen inte alls vill ha. Relationerna vi har kan vara ytliga eller djupa. De kan vara självklara eller mer problematiska, goda eller destruktiva, präglas av tillit eller färgas av misstro.

För många ställs relationerna på sin spets när vi närmar oss julen och julfirandet. Rätt som det är så förväntas relationerna till föräldrar, far- och morföräldrar, manifesteras genom att allt ska vara som det alltid varit. Med relationen som vapen ska vi passa in, vara som vi varit tidigare, och göra som vi gjorde förr.

För några blir det en tid då allt ska sopas under mattan. Det enda som får synas är det perfekta, det man gärna vill att andra ska se. För andra blir det en tid av falskhet, då man gör våld på sig själv för att slippa ta tag i de relationer, som man borde ha gjort upp med för länge sedan.

FÖR EN del är det viktigaste önskan om en vit jul. En önskan som sträcker sig över mer än ett plan. Visst är det den vita snön de flesta av oss tänker på, men för vissa handlar det om en längtan efter att hemmet ska vara nyktert och utan fokus på öl och sprit. Och när det

brister så blir julen en tid av medberoende där allt ska döljas och bortförklarats inför frågande och undrande bekanta och vänner. Tyvärr är det i fler än ett hem julfirandet döljs för att sanningen inte ska bli känd.

ETT ANNAT slags medberoende kan vara att man i någon eller några relationer tillåter personer att bete sig på ett sätt som ingen annan relation skulle tillåta. I sättet man talar till och om varandra, hur man väljer att blunda när någon talar illa om en, eller när man lyssnar utan att protestera på någon som förmedlar osanning och lögner för att själv framstå som bättre. Ibland blir vi medberoende genom att ingen säger ifrån. Istället tillåter vi det för att det är en relation som inte är vald, en relation som vi bara har utan att vi kan göra något åt det. Även här kommer beteenden och ageranden att försvaras för att dölja det som inte är rätt. Allt för att inte sanningen ska komma fram, så att man tvingas att ta tag i det svåra.

Men alla relationer har ett pris, och det kostar på när vi väljer att inte göra något åt de relationer som är negativa och destruktiva för oss. Vi har alltid ansvar för vår del i alla de relationer vi är delaktiga i. Vi har ett ansvar att reagera, agera och vara ärliga i dem.

IBLAND UNDRAR jag hur Gud själv tänkte när han såg på oss, mänskligheten, och till sist valde att bli som en av oss. Hur tänkte han på relationen till oss, relationen till var och en av oss, när han lät sig födas som det lilla barnet till jungfru Maria? Vad var det han såg som värdefullt, så värdefullt att han var villig att

göra allt? Vad var det han ville göra upp med? Vilka relationer ville Gud uppmärksamma oss på som destruktiva, som binder oss i negativa mönster och sätt att leva?

Jag tänker mig att det är ganska många relationer Gud ville sätta fingret på och göra upp med. Att vi värderar människor olika och sätter olika värde på dem. Relationerna som skapar beroenden mellan människor, som blir falska och oärliga. Relationerna som hindrar oss från att göra det som är rätt och riktigt, för att istället göra det andra lägger på oss och tvingar in oss i. Detsamma gäller relationerna till Gud själv, där några hade gjort anspråk på att vara de som kunde uttolka Guds ord, och att alla de övriga var tvungna att gå genom dem för att möta Gud.

EGENTLIGEN TROR jag att vi alla instinktivt känner vilka relationer som skaver i oss, och som vi också borde göra upp med. Och det oavsett om de relationerna är mellan livskamrater, syskon, föräldrar, vänner eller Gud själv. Det finns ord som helar och skapar något nytt och gott av det brutna, ofta räcker det med ett enkelt – förlåt. Men ingen kan hela en relation på egen hand. Det gäller att båda i relationen vågar göra den resa som krävs. När det sker så kan såren helas genom detta enkla ord, förlåt.

Som så ofta annars kräver det ett visst mod.

Modet att våga möta sig

själv och göra resan in till sitt eget djup. Gud gjorde den resan då han lät sig födas i en värld full av brister, och av relationer som skadar eller hindrar oss från att vara de vi är. Det Gud såg var att vi, Guds fulländade skapelser, var värda att gå i döden för.

DIKTEN "FÖRLÅT" av Nils Bolander kan vara oss till hjälp när det gäller de relationer i våra liv som behöver ses över. Varför inte passa på och göra det nu, nu medan tid är, innan vi slukas av allt det som hör julens firande till? Tänk att få vila i det hela, det sunda, och den friska relationen till dem vi delar denna värld med. Från djupet av mitt hjärta önskar jag er alla goda relationer, goda och sunda möten med er själva och andra, där vi också vågar ta tag i de relationer som hindrar oss från att vara de vi innerst inne är.

Guds frid och välsignelse över er alla!

HANS JOHANSSON, DIN KYRKOHERDE
I SVENSKA KYRKAN I BODEN

HANS.JOHANSSON@SVENSKAKYRKAN.SE

Förlåt
Vi gingo båda i fällan
och tappade sans och takt.
Nu står där ett ord oss emellan,
ett ord som aldrig blev sagt.

Det vackraste ord vi äga
skiljer oss ännu åt.
Vem av oss två skall säga
först ett blygt: Förlåt?

Jag gömmer en isnål i blicken.
Du äger en sylvass häls.
O, om det bara gick en
majdag fram i vår själ.

Vi ståva mot samma stränder
och sitta i samma båt.
Här har du mina händer!
Reskamrat, förlåt!

NILS BOLANDER

Händels Messias ramar in julen

Överluleå kyrkokör, förstärkt av medlemmar från flera andra körer, sätter upp verket Messias av Händel. Arbetet påbörjades under hösten och utmynnar i en mäktig konsert i Överluleå kyrka den 15 december.

ATT SJUNGA i kör är en av Sveriges största folkrörelser. I Överluleå kyrka har kören alltid haft en självklar plats. Idag består den av cirka 30 personer i blandade åldrar, som samlas en gång i veckan för att sjunga tillsammans. Deras sånger följer kyrkoåret och förstärker budskapet i kyrkan då de medverkar vid olika gudstjänster.

Men körsången är mycket mer än så! Medlemmarna beskriver glädjen över att finnas med i ett sammanhang, det är socialt, alla kan vara med, det stärker andningen, triggar

må-bra-centrat i hjärnan och när du sjunger kan du inte tänka på andra bekymmer. En omvänd mindfulness?!

– Man skulle kunna kalla det för en aktiv stresshantering, ler Rune Tapper, som tillsammans med hustrun Carina Tapper har varit med i kyrkokören i många år.

– Det är extra roligt nu när vi är fler, tycker Carina Tapper, som också fascinerats av hur man kan hålla rösten ung med träning.

DET FINNS en stor skattkista av musikgenrer att ösa ur.

– Vi sjunger allt från afrikanskt till svensk visa. Det finns verkligen så mycket, säger Carina.

Körkamraten Hans Nilsén började sjunga i kyrkokören för några år sedan.

– För mig var det en del i vägen tillbaka efter en stroke. Först kunde jag bara sitta med och träna, nu står jag och sjunger med de andra.

Tillsammans med närmare 50 andra körsångare tränar de nu intensivt på Händels verk Messias.

– Det är fantastiskt roligt, säger Kikki Sandström, som vanligtvis sjunger i kören Chorisma.

FRÅN KYRKANS ungdomskör deltar även Alexandra Gabrielsson.

– Jag har aldrig sjungit sånt här sammanhängande förut. Det är kul och nytt och jag tyckte det lät intressant när vår körledare berättade om det, säger Alexandra.

I ungdomskören är hon ensam alt så att

Händels verk Messias tränas intensivt under hösten av Överluleå kyrkokör tillsammans med körsångare från fler körer i Boden och Luleå.

Att man mår bra av körsång intygar Rune och Carina Tapper, Kikki Sandström, Alexandra Gabrielsson och Hans Nilsén som tillsammans med organist och körledare Lena Stenlund och närmare 50 andra körmedlemmar laddar för stor konsert den 15 december.

”Man skulle kunna kalla det för en aktiv stresshantering.”

sjunga tillsammans med många fler i samma stämma i en stor kör är en upplevelse i sig.

Tidningen Kyrkfönstret besöker träningsdagen då alla körsångare samlas för första gången. Församlingsgården i Boden fylls av toner ut i varje vrå. Gruppvis tränar de på sina stämmor, och strålar sedan samman i en mäktig första genomsjungning av några av styckena under organisten och körledaren Lena Stenlunds taktfasta ledning. Hon är noga med detaljer och stoppar och tar om tills det låter som hon vill.

Redan i detta skede frambringar den stora

kören rysningar av njutning på oss som hade lyckan att få tjuvlyssna. Lägg till detta mer träning, orkester, solister och Överluleå kyrkas stämning och akustik. Det måste upplevas!

ÖVERLULEÅ KYRKOKÖR framför varje år en konsert med något större verk. Förra året var det Mozart. I år föll alltså valet på Messias, som är ett av Händels mest kända verk. Uruppförandet skedde vid en välgörenhetskonsert i Dublin 1742. Det blev en stor framgång och Händel uppförde det sedan årligen till förmån för Londons barnsjukhus. I Sverige framfördes det första gången 1786.

– Jag tycker så mycket om det här verket. Jag har länge haft en idé om att vi ska göra något med det, säger Svenska kyrkan i Bodens organist och körens ledare Lena Stenlund.

Hela verket är 2,5 timmar långt, men här

i Boden har kören valt att sjunga den första delen, som handlar om förutsägelserna om Messias i Gamla testamentet.

ORATORIET INNEHÅLLER både körstycken, solistarior och orkestersatser och framförs i Överluleå kyrkokörs version på engelska, som också är originalspråket som verket skapades på. De inledande avsnitten använder samma texter som många av advents- och jultidens epistlar och evangelieläsningar. Och även den som inte är så välbekant med Händel känner garanterat igen den mäktiga Hallelujakören som blir finalnummer på konserten.

Den stora Bodenkören förstärks ytterligare med solisterna Carina Stenberg, Sofia Flodin, Per-Anders Jonsson och Rainer Lind.

TEXT OCH FOTO: ANNA BERGSTRÖM
NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

I denna serie reflekterar Maare Tamm kring skapelsen. Serien består av 5 delar.

I förra numret av Kyrkfönstret avhandlades del 3: Växtriket. I denna del:

Del 4: Djurriket – granskas människors erfarenheter av olika djurarter - vilda djur, tamdjur boskap, fåglar och fiskar.

Del 4:

Djurriket

Herren Gud hade format alla markens djur och alla himlens fåglar av jord. Han förde fram dem till mannen för att se vad han skulle kalla dem. Så som mannen kallade varje levande varelse, så skulle den heta. (1 Mos 2:19)

IBibeln är djuren de varelser i skapelsen som står närmast människan. Detta kommer till uttryck redan i skapelseberättelsen. När Gud har fastställt de grundläggande byggstenarna, ljuset, vattnet, jorden, låter han livet välla fram. Det handlar först om allehanda växter, med solen och månen som lyser över dem. Sedan kommer djuren. Gud sade: Jorden skall frambringa levande varelser efter deras slag, boskapsdjur, kräldjur och jordens vilda djur efter deras slag (1 Mos 1:24). Därpå skapas människan som omedelbart får en viktig uppgift: att ge djuren namn och ha omsorg om dem. Vi läser: Må de (människor) råda över fiskarna i havet och över fåglarna under himmelen och över boskapsdjuren och över alla kräldjur som rör sig på marken (1 Mos 1:26). Gång på gång betonar Bibeln människans uppdrag att vara hänsynsfull mot djuren.

DE FÖRSTA DJUREN UR VETENSKAPLIG SYNPUNKT

Forskare kan konstatera att däggdjuren utvecklades för ca 65 miljoner år sedan. De första djuren som vi känner till härstammar från senare delen av istiden, ca 20 000 år sedan. Det är svårt att göra sig en föreställning om denna tids sällsamma megafauna. Det man vet är att det fanns mammutar, elefanter, vildhästar, vargar, björnar, fjällrävar m.fl. De vandrade flockvis omkring på de vidsträckta stäpperna. Att människor som levde under denna tid var väl förtrogna med den djurvärld som de levde i kan vi förstå när vi ser grottmålningar från denna tid. Dessa målningar av bland andra vildhästar, hjortar och uroxar betecknar människans närhet till djuren. Man tror att de avbildade djuren har haft en magisk eller helig funktion, dvs. att avbildandet av dem skyddar och hjälper människan.

Människans närhet till djuren uttrycks mycket tidigt i Bibeln, i berättelsen om Noa.

Gud sluter ett förbund med Noa och uppmanar honom undsätta ett par av allt levande - av fåglar, av fyrfotadjur, av kräldjur på marken. Noa anmodas också att ta med sig livsmedel som föda för de sina och för djuren. Efter Noas tid blev djuren givna åt människan som föda. Från början gav Gud människan endast växter att äta. Men efter översvämningen tilläts människan att äta djur. Varje djur som rör sig må tjäna som mat åt er, står det i Första Moseboken.

REDAN UNDER istidens sista 10 000 år började människan samverka med djuren. Framför allt var det vargen och människan som inledde en samexistens. Möjligen drog vissa vargar nytta av att vara i människans närhet. Resultatet blev att människor började föda upp vargvalpar som senare deltog i jakten, och de första hundarna hade skapats. Senare tämjdes hästen och kon. Hästen dresserades omsorgsfullt och blev med tiden en trogen hjälpreda till bonden. Kon var betydligt svårare att tygla men kom så småningom att frivilligt ge sin mjölk till människan. Boskapskötsel var en viktig näringsgren för israeliterna, där oxar, kor, getter och åsnor gav mat, ull och mjölk och där åsnan var ett viktigt last- och dragdjur. Men människan var också förpliktigad att ha omsorg om sina djur. Laståsnan står under lagens beskydd (2 Mos 23:5) och den tröskande oxen har rätt till sin del av markens gröda. I Moselagen sägs: Sex dagar skall du göra ditt arbete, men på sjunde dagen skall du hålla vilodag, för att din ox och din åsna må ha ro (2 Mos 22:12).

BOFASTHET

När människan blev bofast och började driva jordbruk förändrades också hennes förhållande till djuren. Ett ägandeförhållande till djuren utvecklades i och med att boskapskötsel bredde ut sig. Bönderna fick en annan närhet till sina djur än vad som hade varit fallet tidigare. Man höll dem inte längre strängt avskilda utan bondefolket kunde sova under samma tak som djuren i ett slags kombination av bostadshus och fähus med endast

en skiljevägg emellan. På morgnarna följde bondefolket djuren ut på åkrarna, där de slet tillsammans hela dagen, och återvände med djuren på kvällen.

DESSA DJUR som levde i en sådan närhet till människan, betraktades ofta som individer. Fåraherdarna kunde skilja sina djur åt efter utseende lika lätt som om djuren hade varit deras närmsta grannar. Hästen var bondens ögonsten, den fodrades och ryktades med omsorg. Kor och hästar gavs individuella namn och man betraktade dem som kunniga. En häst ansågs förstå åkrarnas språk, en hund kände till hur man vaktade huset. En tupp tillskrevs till och med en ödestiger betydelse. Man mindes från Matteusevangeliet att innan hanen gol skulle Petrus förneka Jesus tre gånger. Så när bondens tupp gol på kvällen, i stället för på morgonen, skulle det betyda att en olyckshändelse var att vänta.

SÄLLSKAPSDJUR

I dag lever de flesta av oss i städer och tätorter. De djur vi har omkring oss befinner sig inom hemmets väggar. Nästan varje familj har en hund eller katt, men det finns de som har akvariefiskar, burfåglar, terrariedjur och andra kryp. Dessa djur har man inte längre för nyttans skull utan som sällskapsdjur, nästan som familjemedlemmar. Sällskapshundar fyller en viktig funktion i många människors liv. Hunden sägs vara pålitlig, trofast, trogen och lojal, människans bästa vän och följeslagare. En hund kan ge sitt liv för att försvara sin ägare. När hunden dör sörjs den som en älskad människa. Det tog längre tid för katten att uppnå samma status som hunden. Katten är ett nattdjur och därför associeras den ofta med mörkrets makter. Möter man en svart katt på vägen brukar det gå illa för en. Beteckningen "lussekatt" tolkas ibland som Lucifers katt, vilket tyder på kattens opålitlighet och dess kontakt med tillvarons farliga sida. Ibland ingår katten i nedsättande benämningar som "kattguld" och "kattsilver". Men ibland kan man också ha nytta av katten. Framför allt är det kampen mot mus-

Redan under istidens sista 10 000 år började människan samverka med djuren. Framför allt var det vargen och människan som inledde en samexistens.

Nämforsens
höllristning.

och råttplågan som har motiverat dess existens. Katten som länge har stått lågt på husdjurens statusskala har successivt vunnit terräng. I dag räknar man med att det finns fler än en miljon katter i Sverige.

Katten är inte omnämnd i Bibeln, hunden är det, men den omtalas ofta i negativ bemärkelse. Predikaren säger: Den som tillhör den levandes skara har ännu något hopp. Bättre en levande hund än ett dödt lejon (Predikaren 9:4). I Andra Samuelsboken står det: Då bugade han sig och sade: Vad är jag, din tjänare, eftersom du vänder dig till en sådan död hund som jag är (2 Sam 9:8).

ALLA DJUR reagerar positivt på omtanke och respekt. Vi kan läsa i början av Markusevangeliet hur Jesus ger sig ut i öknen där han lever i harmoni med de vilda djuren. Han underkvar dem inte, tämjer dem inte, och inte heller försöker han att göra dem till sällskapsdjur. Jesus bejakar dem som Guds varelser som delar den här världen med människorna. Den omsorg som Gud önskar alla sina skapelser har människor fått i uppdrag att ta ansvar för.

Den anmärkningsvärda lojalitet som våra sällskapsdjur visar oss gör dem till älskade familjemedlemmar. När man vid dödsfall beslutar sig för att begrava sitt husdjur eller sprida dess aska betyder det att man har valt att hedra det avlidna husdjuret. Det är också ett värdigt sätt att ta farväl. Med en gravplats på djurkyrkogården ges det alltid möjlighet att besöka husdjuret, tända ett ljus och ägna dem en stunds eftertanke i en fridfull och naturskön miljö. Men även om man begraver sitt husdjur kvarstår fortfarande frågan om djuret har en själ. Ser vi närmare på den teologiska debatten kan vi konstatera att teologerna under århundraden har haft mot-

sägelsefulla tolkningar i detta ämne. Ibland har man tyckt att djuren inte har någon själ, ibland tvärtom. Idag kan vi dock konstatera att djuren har en "själ", i bemärkelsen "psyke", precis som människan. Från Predikarens tredje kapitel kan vi läsa: Människans öde och djurens är ett och detsamma: hon dör som de. Samma livsande bor i dem båda. Människan är inte förmer än djuren. Men endast människan har skapats med syfte att få evigt liv.

DJUREN I MEDICINEN

Inom den medicinska forskningen söker man efter kemiska substanser som angriper sjukdomar på olika sätt. I detta sökande kommer även djuren ibland i fokus. Bland djuren är det främst marina organismer som har studerats, men intresset har också riktats mot högre djur. En sydamerikansk pilgiftsgroda innehåller en substans som har flera hundra gånger starkare smärtstillande verkan än morfin. Ett annat djur av intresse är blodigel. Den används i dag för att få igång blodcirkulationen efter plastikkirurgi. En annan avgörande roll som djuren har spelat inom medicinens utveckling är som försöksdjur i forskningen.

Forskning om många sjukdomsområden behöver djurförsök för att få ny kunskap om okända biologiska mekanismer. Möss, råttor och zebrafiskar är de djurarter som används oftast inom den medicinska forskningen. En etisk fråga som alltmer diskuteras är om det är rätt att låta djur betala med sin hälsa och sitt liv för många av de sjukdomar som människor själva har dragit på sig genom sin ohälsosamma livsstil. Den moderna djurrättsrörelsen vill avskaffa såväl plågsamma djurförsök som industriell djurhållning och

pälsdjursuppfödning. Frågan är om det inte är en biblisk tanke de omhuldar.

Ibland används djur på ett symboliskt sätt. Bland de medicinska symbolerna är ormen ojämförligt den viktigaste. För Israels barn lät Moses resa en kopparorm till skydd mot öknens giftiga ormar. Ormen i en bågare brukar symbolisera gift. En orm, som genom att bita sig i stjärten bildar en ring, har betraktats som vishetens och evighetens symbol. I dag har både läkare, apotekare, veterinärer och tandläkare en orm i sina respektive emblem.

Djurriket tillhör skapelsen. Utifrån den kristna traditionen är djur medskapade var- elser med en egen integritet och värdighet. Deras värde består inte i att täcka mänskliga behov, men det utesluter inte att människan kan dra nytta av djuren och de produkter hon utvinner från dem. Ett försiktigt ingripande i skapelsens rytm kan inte vara fel så länge detta ingripande sker på ett skonsamt sätt, ett sätt som respekterar djurens egna behov.

DJURENS VÄRLD är en gåtfull värld. Djurvärldens skönhet, mysterium och hemlighet har berört såväl konstnärer som helgon. I helgonberättelserna kan vi notera att björnarna har besökt den helige Serafim och andra i deras grottor och delat maten med dem. Rådjuren har räddat helgonen från hunger genom att ge dem sin mjölk. I legenden om Franciskus av Assisi kan vi läsa hur helgonet predikar för fåglarna. Franciskus varma kärlek har gjort honom till ett ideal för hela kristenheten och hans innerliga naturkänsla har medfört att han har blivit skyddshelgon för djurskydd och miljövard.

TEXT: MAARE TAMM
MAARE.TAMM@TELIA.COM

Miljöaspekten finns med i alla investeringar och beställningar som ska göras på kyrkogårdarna i Boden. Du som besökare kan bidra med att sortera rätt, och du kan också märka att det förekommer allt färre bullriga maskiner.

ARBETET MED att miljödiplomera kyrkogårdarna startade för många år sedan och en lång rad insatser är idag helt naturliga och självklara i vardagen. Allt från miljövänlig tvål till drivmedel, oljor, belysning och eldrivna lövblåsar, trimmers och golfbilar som glider fram till synes ljudlöst på kyrkogårdarna.

– Vi försöker hela tiden tänka miljövänligt och vara en förebild inom miljö. Nu gör vi ett omtag eftersom många år har gått sedan vi först gjorde miljödiplomeringen, och det

kommer mycket nya produkter och rön hela tiden, säger Ingvar Öberg, kyrkogårdsansvarig.

TILL EXEMPEL ansågs diesel mer miljövänligt som bränsle än bensin för ett antal år sedan, medan den tidens miljövänliga bränsle inte alltid fungerade i vårt kalla vinterklimat.

– Utvecklingen har gått väldigt mycket framåt, konstaterar Ingvar Öberg.

Församlingen har en elbil som alla enheter får boka och använda. Kyrkogårdarna har sedan tre eldrivna arbetsfordon – en på Lundagård och en på Skogskyrkogården i Boden, och en i Gunnarsbyn.

– De fungerar jättebra och förhoppningen är att vi ska kunna skaffa en till Edefors också, säger Ingvar Öberg.

De har också ett mycket bra batteridrivet

system för både trimmer, motorsåg, lövblås, stamkvistning med mera.

– Det är dels väldigt smidigt, men också tyst för både arbetsmiljön och för besökarna som vill känna att det är lugnt och fridfullt på kyrkogården. Där har vi fortfarande en bit kvar, men vi är på god väg.

EN STOR vinst på kyrkogårdarna både miljömässigt och ekonomiskt är att de själva gör matjord av det komposterbara avfallet från kyrkogårdarna. Komposten mals i en kompostskopa på traktorn och kan sedan återanvändas för insåning av gräsytor. Tyvärr är det fortfarande en del som sätter plast i komposten. Många gånger får personalen kasta jorden för att den innehåller för mycket plast, eller så stå och kratta plast när de har sått in.

– Så snälla, sätt plasten i det brännbara, uppmanar personalen.

En annan hållbarhetsaspekt är att handla så lokalt som möjligt.

– Det sker så naturligt idag att vi inte ens tänker på det. Men det är en självklarhet, att vad det än gäller, byggarbeten, trädfällning, plantering eller annat, att först leta lokalt. Och hittar vi det inte här, så försöker vi åtminstone anlita inom Fyrkanten eller länet. Det gäller även i Gunnarsbyn och Harads, att vi där också är så lokala som möjligt.

TEXT OCH FOTO: ANNA BERGSTRÖM
NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

Vinternytt från kyrkogårdarna

BILKÖRNING PÅ GÅNGVÄG

Av säkerhetsskäl och för att främja framkomlighet för snöröjning, bårbil med mera, är inte allmän bilkörning tillåten på kyrkogårdarnas gångvägar.

Alla som inte har förflyttningssvårigheter ombeds lämna bilen på parkeringen vid kyrkogårdsbesöket. Se vägen in till graven som en skön promenad med frisk luft.

Glöm gärna mobilen i bilen, och känn

lugnet en stund. Behöver du av fysiska skäl köra ända fram får du, eller färdtjänst, givetvis köra in.

LJUSBÄRARE

Vi påminner om att det i ljusbärarna är vanliga värmeljus eller de anvisade ljusen som ska användas. Gravljus och marschaller sotar ner och kan i värsta fall förstöra hela ljusbäraren. Tack för visad förståelse.

SNÖRÖJNING

Under vintern 2018/19 snöröjs alla gångar (inte gräsmattor) på våra kyrkogårdar fram till Trettondagen. Därefter snöröjs endast huvudgångarna på kyrkogårdarna. Ta med snöskyffel om du inte har besökt graven på länge. Har du ingen finns det att låna. Om du har svårighet att skotta själv, kontakta kyrkogårdspersonalen så hjälper vi dig, och gör det gärna i förväg så kan vi ordna det i direkt anslutning till ditt besök.

				TÄNDS FYRA INFÖR JULEN		KEMISKT RENA	I SITT ÅR TOMTEN PÅ JULAFTON	
				HÅLLIT LÅDA	LÄTTA PÅ TRYCKET		STÄMMA	VÄGBOK-STAV
				BLIR DISTRAHERAD	HÖRDE HANEN GALA	ERFAREN		GÅR MOT MAX
				ÅLDRE TIDERS INFANTERISOLDAT	GJORDA SVENSKA ORD PILLER	SERIENS LÅNGBEN	GÅVA SOM SMEKNING	GÖTLÄNING
SÄLLAN SEDDA			TREDJE MANNEN			DE HAR VARIT LÄNGE I LANDET	STIA FÖR ORDVRÅNGARE?	OBEKANT STORHET
UNDER DET ATT			PARTI SNABB FÖRFLYTTNING	VALUTA	HANS FAR VAR NOA			HAR SIN BÅGE
GJORDE FLICKOR OFTARE FÖRR	TID ATT MINNAS			PRÖVAS I NÖD	RESTE MED PAULUS HUSGAS			
MÅNGA I VÅR HERRES HÅGE		VARGAR				RÄTTSNÖRE	KAN DET I TAND	
HELGTIDNING MED GAMLA ANOR								LAUDATUR
<h2>PSALMEN</h2> <p>”Han som skapar universum, som satt lagarna för allt, delar med en åsna husrum, tar ett hjälplöst barns gestalt, vilar i en modersfamn. Jesus Kristus <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> .”</p>				BLOMSTERKRANS PÅ HAWAII			FLERA BLIR ETT SKRATT PUTT	
				RÖR DET SIG KRING		HÖJER SIG ÖVER NEJDEN		
				GLINA		LEVER EFTER REGEL		

Sänd in lösningen till: FÖRSAMLINGSEXPEDITIONEN, Strandplan 25, 961 34 BODEN senast den 25 januari. De tre först öppnade rätta lösningarna vinner en presentcheck till en kyrklunch. Vinnarna får besked per post, och sina namn publicerade i nästa nummer av Kyrkfönstret.

Namn.....

Adress.....

Postadress

Vi gratulerar vinnarna i det senaste korsordet: Berta Häggstål på Garnisonsgatan, Zigrid Bäckström på Margaretagatan och Eivor Sundbaum på Orrgatan.

JULEN barnens högtid!?

Vi brukar ju säga att julen i första hand är barnens högtid. Och visst vill vi se barn med ögon som glittrar av glädje och förväntan när julen närmar sig. Förberedelser och hemlighetsmakeri med julklappar. Pynt och mys med familjen. Men är det så det är? Är det den julkänslan vi förmedlar till våra barn?

VANLIGARE ÄR nog sönderstressade föräldrar som jäktar runt för att hinna med allt innan jul. Fixa julmat, handla julklappar, städa, pynta. Konflikt med släkten om var och när man ska fira jul. Och hos vem ska barnen vara?

Låt oss då stanna upp och fundera över vad som egentligen är syftet med julen? Varför firar vi jul?

Julen firar vi till minne av Jesu födelse. Han föddes mitt i en ockuperad värld med strid och konflikter. Han kom som ett litet

sårbart barn med viljan att sprida frid och fred till världen.

Hur kan då du och jag sprida frid och fred omkring oss? Jag tror att vi måste börja med att dra ner på ambitionerna. Vi behöver inte ha den perfekta julpyntningen och det perfekta julbordet, och vi behöver inte köpa många och dyra julklappar. Vi behöver däremot ta oss tid för gemenskap, tid för familj och vänner.

Ta promenader. Hälsa på någon som vi inte träffat på länge. Hjälpa någon som behöver hjälp. Skänka lite pengar till något välgörande ändamål. Spela sällskapsspel, åka pulka, koka knäck, dricka glögg. Sova länge och inte göra någonting på en hel dag. Gå på gudstjänst och sjunga julsånger eller lyssna på en julkonsert.

FUNDERA ÖVER vad som ger dig frid och hur du kan sprida frid och fred omkring dig. Hur kan du bidra till att barnen får den fridfulla och roliga jul som de behöver till-

sammans med föräldrar som är glada och mår bra? Jesus var den som upprättade och upphöjde barnen. "Låt barnen komma till mig och hindra dem inte" sa han. Barnen är det viktigaste vi har. Och barnen behöver oss vuxna. Vi behöver alla se och bry oss om barnen för "Guds rike tillhör sådana som de".

PASSA PÅ att besöka en kyrka på julafton mellan frukosten och Kalle Anka. I nästan alla kyrkor inom Svenska kyrkan i Boden har vi "Samling vid krubban" för barn, för vuxna, för alla som vill påminna sig om varför vi firar jul. Stanna upp en liten stund i julfirande och låt dig beröras av det lilla barnet som kom med frid och fred till vår värld.

Med önskan om en fridfull julhelg till alla fantastiska föräldrar och våra unika och underbara barn!

TEXT: CARINA WESTBRANDT
CARINA.WESTBRANDT@SVENSKAKYRKAN.SE